

2014

DERLEME

s.h.a.

[KUR SİSTEMİ & SEVİYE SINIFLARI]

Konu tarama notları, makaleler, araştırma özetleri, haberler vs.

Matematikte Kur Sistemi

[Matematik](#) eğitimi ile ilgili bir çok sorun varken ortaokullardaki veya liselerdeki son sınıf öğrencilerinin temel işlemleri yapmaktan zorlanmaları ve bu yüzden diğer derslerini de olumsuz etkilemesi önemli sorunlardan birisidir. Buna bir de ders geçme yönündeki kolaylıklar eklenince özellikle [matematik](#) dersinde yüksek not almak ile düşük not almak arasındaki farkın azaldığı gözlemlenmektedir. Matematiği zayıf olan öğrencilerin diğer iyi öğrencileri de olumsuz yönde etkilemesi bu öğrencilerin çatışma içine girmesine neden olmaktadır.

Bunun önüne geçmek için bazı okullarda seviye sınıfları oluşturulmuş ve bu sınıflar öğretmenler ve öğrenciler arasındaki eğitim öğretim eşitliğinin bozulmasına neden olmuştur. Düşük seviyedeki öğrencilere derse giren öğretmenler bu önyargı ile ders anlatmaktan kaçınmış, iyi seviyedeki öğretmenler ise kendilerini başarılı ilan ederek diğer öğretmenler üzerinde baskı oluşturmuştur.

Geçmişte bu seviye sınıfları farklı şekillerde oluşturulmuştu. Bu sistemin benzeri ise günümüzde özel eğitim veren (tek alanda eğitim veren) kurumlarda da uygulanmaktadır. Özellikle yabancı dil eğitiminde [kur sistemi](#) adı verilen bu sistem uygulanmaya devam etmektedir.

Geçmişte Pisagor'un çalışmalarında da buna rastlanmaktadır. Dinleyiciler ve matematikçiler gibi. Dinleyiciler sadece dışarıya çıkan sesleri takip ederlerken, matematikçiler ise ağır [matematik](#) derslerini işlerlerdi. [Matematik](#) dersine girmek isteyen kişiler dinleyicilik aşamasından geçmek zorundaydı.

Günümüzde de okullarda sanırım artık bu kur sisteminin getirilmesi gerekiyor. Kredili sisteme benzeyen fakat tam öğrenmeye yol açan bu sistem ile okullardaki eğitim ve branş bazlı eğitim daha verimli olacaktır. Ortaokullardan başlamak kaydıyla her ders belli kurlara bölünerek bu kur tamamlama ile mezun olma sağlanmalıdır.

Örneğin [matematik](#) dersinde 1. kurda temel [matematik](#) işlemleri, 2. kurda temel [matematik](#) bilgileri 3. kurda orta seviye [matematik](#) bilgileri ve 4. kurda ileri seviye [matematik](#) bilgileri bulunabilir. Böylece [matematik](#) becerisine veya matematiksel zekaya sahip olmayan bir öğrencinin 4. kura kadar zorlanmasına gerek kalmadan kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görebilir duruma gelecektir.

Meslek seçiminde de her mesleğin her kurda belli bir seviye tabanı olması onların işini de kolaylaştıracaktır. Örneğin Mühendislikte 4. kur matematik aranırken Coğrafya'da 1. kur matematik aranması gibi.

Böylece bütün öğrenciler temel seviyede matematik öğrenmiş ve bu öğrenmesini tamamlamış olacaklardır. Bununla birlikte ileri kurlardaki öğrenciler eş seviyede olacağı için sınıf içi eşgüdüm ve homojenlik sağlanabilir. Böylece iyi öğretmen, kötü öğretmen veya iyi sınıf, kötü sınıf veya iyi okul, kötü okul durumları da sonlanmış olacaktır.

Eğitimde birlik ve beraberlik sağlamak, eşitliği koruyabilmek adına bu tür çalışmalara ve uygulamalara gerek duyulmaktadır

AKADEMİK KUR SİSTEMİ

Bahçeşehir Kolejinde Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler derslerinden haftalık 32 saat ders yapılır. MEB standartlarından daha fazla olan bu ders saatlerinde Akademik Kur Sistemi uygulanır. Akademik Kur Sistemi'nde öğrenciler, ders bazındaki başarılarına ve kazanım eksikliklerine göre ayrı sınıflarda derse girerler. Örneğin Matematik dersinden tüm soruları doğru cevaplayan öğrenciler bir sınıfa alınırlar ve özel soru ve programlarla hazırlık sürecini daha ileriye götürürler. Belirli kazanımlardaki soruları yanlış yapan öğrenciler, başka bir sınıfa alınarak o kazanım ile ilgili KÖM'e (Kişiyi Özgü Öğrenim Modeli) uygun özel ders anlatımı yapılır ve kazanım ile ilgili çok sayıda örnek çözülerek özel ödevlerle pekiştirme sağlanır. Böylelikle öğrencilerin ilgili kazanımdaki eksikliği giderilmiş ve her deneme sınavı sonucunda yapılan bu uygulama ile de tam öğrenmeye ulaşılmış olur.

- Kazanım eksikliklerine göre etüt sınıfları oluşturma.
- Kazanım eksikliklerine bağlı özel ders anlatımı ve sorularla konuyu pekiştirme.
- Ek bireysel ödevlerle eksik kazanımın giderilip giderilmediğini kontrol etme.

	MEB DERS SAATİ	BAHÇEŞEHİR KOLEJİ DERS SAATİ	AKS DERS SAATİ	BAHÇEŞEHİR KOLEJİ TOPLAM DERS SAATİ
TÜRKÇE	5	6	2	8
MATEMATİK	4	7	2	9
FEN VE TEKNOLOJİ	4	6	2	8
SOSYAL BİLGİLER	3	5	2	7

Eğitim Günlüğü

Eğitimde Seviye Sınıfları Olmalı mı?

Bu başlığı okuyan ve birşeyler bildiğini zanneden bazı eski tüfek eğitimciler, "Hayır Olmamalı, tembel çocukta, normal seviyedeki çocukta, çalışkan çocukta bir sınıfta eğitim görmelidir" diyecektir. Bu söylediğinin ve bildiğinin bilimsel olduğunu zannedip ahkam kesmeye devam edecektir. Yok böyle bir şey.

Evet okullarda seviye sınıfları olmalıdır. Peki neden seviye sınıfları olmalıdır?

Çoklu Zekâ Kuramı denen bir kavram vardır. Çoklu Zeka Kuramı, ilk olarak 1983 yılında Howard Gardner'ın Frames of Mind adlı kitabında açıklamasıyla ortaya çıkmıştır. Çoklu Zeka Kuramı'na göre, insanlar genellikle şu zeka türlerine sahiptir. (Bakınız Wikipedia)

* Sözel – Dilsel Zekâ

* Matematiksel – Mantıksal Zekâ

- * Görsel – Mekansal Zekâ
- * Müziksel – Ritmik Zekâ
- * Bedensel – Kinestetik Zekâ
- * Sosyal - Kişilerarası Zekâ
- * İçsel Zekâ
- * Doğasal Zekâ

Sözel – Dilsel Zekâ'ya sahip olan kimseler; Yazarlık, Gazetecilik, Şairlik, Öğretmenlik, Avukatlık, Politika gibi mesleklere yönelmektedirler.

Matematiksel – Mantıksal Zekâ' ya sahip kimseler; Bilimadamı, Ekonomist, Mühendis, Matematikçi, Bilgisayar Programcısı gibi mesleklere yöneltilmektedirler.

Görsel – Mekansal Zekâ' ya sahip kimseler; Ressam, Mimar, Tasarımcı, Dekaratör, Fotoğrafçılık mesleklerine ilgi duymaktadırlar.

Müziksel – Ritmik Zekâ' ya sahip kimseler; Şarkıcı, Müzisyen, Tiyatrocu olabilmektedirler.

Bedensel – Kinestetik Zekâ'ya sahip kimseler; Atlet, Aktör, Dansçı, Pandomim Ustası, Cerrah olmaktadır.

Sosyal - Kişilerarası Zekâ'ya sahip kimseler; Öğretmen, Psikolog, Doktor, Politikacı, İşadamı olabilmektedirler.

İçsel Zekâ' ya sahip kimseler; Sanatçı, Psikolog, Sosyal Hizmet Uzmanı olabilmektedirler.

Doğasal Zekâ' ya sahip kimseler; Ziraat Mühendisi, Arkeolog, Biyolog, Zoolog, Çevre Mühendisi, Kimyager olabilmektedirler.

Şimdi siz çok farklı zeka türlerine sahip çocukları karman çorman yapıp, hepsini bir sınıfa doldurursanız saçma sapan bir iş yapmış olursunuz. Bedensel zekaya sahip sporcu adayı, Matematik dersinden başarılı olamayacaktır. Matematiksel zekaya sahip, bilim adayı bir genci müzik dersine sokarsanız, o da başarılı olamayacaktır.

Avrupa ülkelerinde okul öncesi eğitim çok önemlidir ve bir çok Avrupa ülkesinde zorunludur. Öğrenciler daha küçük yaşlarda, Çoklu Zeka Kuramı'na göre ilgileri ve başarıları konular tespit edilmekte, ilköğretim okullarına başlayınca, öğrencilerin yönelimleri başarılı bir şekilde yapılmaktadır.

Türkiye'de maalesef, çok farklı zekalara, ilgilere ve yeteneklere sahip çocuklar bir arada aynı sınıflarda eğitim görmektedir. Ondan sonra yetkililer soruyor? ; "LYS'de neden bu kadar öğrenci sıfır puan aldı, Üniversite sınavında neden bu kadar öğrenci başarısız oldu" diye.

Eğitim sistemimiz, özellikle de ilköğretim seviyesindeki ve okul öncesi eğitim yeniden ele alınmalı ve bu konuda çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalara velilerde dahil edilmeli, çocuğunun potansiyelini, yeteneklerini ve kabiliyetlerini önceden bilmeli, çocuk anne babasının istediği okulu ve mesleği değil, kendi istediği mesleği seçmelidir.

Seviye sınıfları yapılırken, akademik potansiyeli olan çocuklar bir sınıfa, sporcu, müzisyen, v.b potansiyelleri olan çocuklar başka sınıflara alınmalıdır. Bazen aynı zeka türüne sahip çocuklar bir sınıfta olsalar bile seviye farkından veya çocukların ders çalışmamasından dolayı başarısız olunabilmektedir. Bu tür çocuklar, başarı gösterdikleri sürece üst seviye sınıflarında tutulmalı, başarısı düştükçe alt sınıflara kaydırılmalıdır. Bu, kendi içinde hem ödül hem de ceza içeren bir sistemdir. Alt seviye sınıflarındaki çocuklarda başarı gösterdikleri sürece, üst seviye sınıflarına kaydırılabilirler. Böylece, başarıyı tetikleyen dinamik bir sistem ortaya çıkmış olur.

Seviye sınıfları sisteminde ortaya çıkabilecek olası problemlerin başında velilerin itirazları ve öğretmenlerin başarısız sınıflara derse girmek istememeleri gelebilecektir. Tüm öğretmenler başarılı sınıflara derse girmek isteyecektir. Ama burada asıl olan, zaten başarılı çocukları kazanmak değil (onlar zaten belli bir düzene girmişlerdir), başarısız olanları kazanmak ve onları üst seviyelere yaklaştırmaktır. Bence asıl öğretmenlik te budur. Başarılı olan bir öğrenciyi okutmak zaten kolaydır. Asıl zor olan diğeridir.

Dershaneler ve Özel okullar, seviye sınıflarını sistemini yıllardır uygulamakta ve oldukça da başarılı olmaktadır. Dershaneye kayıt olan bir çok öğrenci, önce bir seviye sınavından geçirilip, sınıflar oluşturulmaktadır. Örneğin A1, A2, A3 v.b gibi. Eğitim başladıktan sonra alt seviyelerdeki çocuklara ek dersler ve takviye eğitimler verilerek diğerlerinin seviyesine yükseltilmesi sağlanmaktadır. Üst sınıflarda başarısı düşen öğrenciler alt kategorilere indirilip, takviye eğitim olarak tekrar üst sınıflara çıkabilmektedir.

Seviye sınıflarına karşı çıkanların, kendilerini en fazla aldattıkları konu, neymiş efendim tembel çocukla çalışkan çocuk aynı sınıfta olursa, tembel çocuk diğerinden etkilenip derslerine daha fazla çalışmış, başarısı yükselirmiş. Yok böyle Bir şey..Bunu adı züğürt tesellisidir. Aksine bir müddet sonra başarılı çocuklarda, diğerlerinden etkilenmekte ve sınıfın başarısı genel olarak düşmektedir. Bunu hangi öğretmene sorarsanız sorun bu böyledir. Hem derse giren bir fizik öğretmeni dersi kime göre anlatacaktır. Seviyeyi nasıl ayarlayacaktır. Hem madem, Milli Eğitim Bakanlığı' da dahil bazı kimseler seviye sınıflarına karşı çıkıyor, o zaman Fen Liseleri, Anadolu Liseleri, Düz liseler (şimdi onlarda Anadolu oldu..) ve meslek liselerini niye açılıyor. Bakanlık seviye sınıfları değil, seviye okulları açmış olmuyor mu? Sınıfa karşı çıkarken, seviyelendirme işlemini okul seviyesinde yapmıyor mu?. Bu ne perhiz bu ne lahana turşusu değil midir?

Evet seviye okulları olduğu gibi, seviye sınıfları da olmalıdır. Başarısı düşük sınıflara mesleğini seven, idealist, öğrencileri kazanmayı hedef kabul etmiş, onlara rehberlik edecek öğretmenler gönüllü, olarak girmeli ve oradaki

öğrencileri özel çaba ve gayretlerle topluma kazandırmalı, ek derslerle, takviye eğitimler ile onların da başarıyı yakalamasını sağlamalıdır. Daha sonra zeka türüne göre, hangi alana gitmek istiyorsa o alana yönlendirilmelidir. Hatta bu yönlendirme, ilköğretimden, orta öğretime geçilirken yapılırsa daha verimli olur. Bu konuda bakanlık, Spor Liseleri, Güzel Sanatlar Liseleri, Ses, Müzik ve Görsel Sanatlar alanlarında liseler açabilir.

15 milyona yakın ilk ve orta öğretimde okuyan gencimiz var iken, niye bunlar arasında Yaşar Doğu gibi bir dünya şampiyonu güreşçi çıkmasın, niye Usain Bolt gibi dünya şampiyonu bir atlet çıkmasın, niye Davit Beckham gibi dünya çapında bir futbolcu çıkmasın, niye Bethoven gibi Mozart gibi dünya çapında müzisyenler çıkmasın.

Talim Tarbiye Kurulu bu tür çalışmaları yaparsa, gençlik hem sevdiği mesleği yapacaktır, hem de okuluna sevecek gidecektir.

<http://eyupsulun.blogspot.com.tr/2011/10/egitimde-seviye-snflar-olmal-m.html>

Homojen sınıf mı, karma sınıf mı?

En başta yukarıdaki ifadede geçen homojen ve karma terimlerini burada kullanılış şekilleriyle ifade etmek gerekir. Buradaki homojen ve karma terimleri ile öğrencilerin 'yetenekleri/başarıları' göz önüne alınarak veya alınmaksızın yapılan sınıflama kastedilmektedir. Cinsiyet, yaş gibi farklı değişkenlerle ilgili bir sınıflama bu yazının konusu değildir.

Öğrenci gruplama ile ilgili tartışmaların tarihi çok eskilere gitmektedir. Aslında tarihin başından beri, belirgin haliyle de Endüstri Devrimi zamanından beri sınıflandırma yapılmaktadır. Modern anlamda sınıflandırma bir 20. yüzyıl konusudur. Alanla ilgili araştırmalar 1950' lerde yoğunlaşmıştır. Bazıları sadece efsaneden ibarettir derken bazıları kuvvetli bir şekilde yeteneğe göre sınıflandırmayı desteklenmiştir.

Yeteneğe göre sınıflandırmalarla ilgili tartışmaların çokluğu aynı zamanda kafa karışıklığının da bir işaretidir. Birçok farklı araştırma farklı sonuçlar vermiş, birbiri ile çelişen sonuçlara ulaşmıştır. Bu karmaşık sonuçların nedenleri arasında sınıf sayıları, izlenen müfredat, eldeki kaynaklar, grubun sosyo-ekonomik durumu, okul büyüklüğü, homojen olma derecesi gibi çeşitli etkenler vardır. Bu yüzden her araştırma sonucu, arka planı ile birlikte ele alınmalıdır.

Homojen sınıflarla ilgili tartışmalar genel olarak üç kategoride incelenebilir: İlkokul, orta-lise ve üniversite. Bu üç eğitim kurumu ile ilgili veriler birbirinden farklı değerlendirmeler sunmaktadır. Ayrıca bu grupları da başarısızlar ve başarılılar olarak sınıflandırmak mümkündür. Bunların yanında sınıflandırma şekilleri de farklılık göstermekte, farklı terimler kullanılmaktadır.

Sınıfların homojen olmasını sağlayan baskılar arasında uluslararası öğrenci performansı değerlendirmelerinin önemli bir yeri vardır. Uzun dönemi inceleyen araştırmalar sınıflamanın kalıcı öğretimsel faydaları olduğunu göstermektedir (Mulkey, L. M., Catsambis, S., Steelman, L. C., Crain, R. L., 2005). Üstün yetenekli öğrenciler akademik çıktılar açısından homojen gruplamaya daha pozitif bakmışlardır (Adams-Byers, Whitseel & Moon, 2004). Liselerde seviyelendirme ve ders alma (seçimi) akademik başarının en güçlü yordayıcılarıdır (Braddock 1990; Lee and Bryk 1988). Bunların yanında branşlara göre de ayrı ayrı değerlendirme yapmak söz konusudur. Özellikle matematik alanı ile ilgili yapılan araştırmalar diğerlerine göre daha çok gözükmektedir. Genel olarak da homojen yapıyı öne çıkarmaktadır.

Karma sınıfları destekleyenler daha etkili olduğundan değil, daha eşitlikçi olduğu için karma sınıfları desteklediklerini ifade etmektedirler. (Oakes, 1995). İlkokul seviyesinde yeteneğe göre sınıflandırmanın özellikle zayıf öğrencilerde sosyal ve psikolojik zararları üzerinde durulduğu için hemen hemen hiçbir yerde uygulanmamaktadır (Ireson ve Hallam, 2001). Karma sınıfın olumlu fakat istatistiksel olarak anlamsız bir olumlu etkisi vardır. Karma grup alt seviyeler için olumlu etkilere sahipken, yüksek yetenekli öğrenciler için küçük, hatta olumsuz etkileri olmuştur (Kang, C., Park, C. & Lee, M-J., 2007). Bir araştırmada karma gruplarda ortalama ve daha az başarılı olanların başarıları, aynı yetenek grubundaki öğrencilere göre önemli derecede yüksek çıkmıştır. Yüksek yeteneğe sahip öğrenciler yaklaşık olarak aynı başarı göstermişlerdir (Linchevski & Kutscher, 1998). Ancak bu araştırmada projeyi geliştirenin hedefleri arasında karma grupların zararlı olmadığını göstermek vardır (Steel, 2005). Müfredatta farklılıkların olması hem öğrenmeye karşı tutumda hem de başarıda düşük yetenekli öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir (Anderson and Barr 1990; Braddock 1990; Hoffer 1991). Bu tür uygulamalar zamanla başarıdaki sosyal farkları da artırmaktadır (Hanson 1990; Lee and Bryk 1988). Yeteneğe bağlı olarak ve yetenek gözetmeksizin yapılan sınıflandırmanın

sakıncalarını göz önüne alan okullar işbirlikçi öğrenme gibi bazı alternatif yöntemler geliştirmişlerdir (Lee, V. E., Smith, J. B., 1993). Homojen sınıflarla ilgili kaygılar arasında öğrenciler arasında sosyal sınıflara göre farklılıkların oluşması, bunun da zaman içinde sınıflar ayrımı gibi bir sonuç vermesi vardır.

Bütün bunlar bir yana, birçok ülke literatürdeki karmaşık sonuçlara rağmen başarılı öğrencilerin ayrıca sınıflandırılarak eğitim almasını sürekli olarak teşvik etmiştir. Bu, Türkiye’de böyle olduğu gibi ABD, Almanya, Japonya gibi ülkelerde de böyledir. Bunun yönetim açısından haklı gerekçesi hayati olduğu varsayılan kurumları için yetkin insanların yetiştirilmesi kaygısıdır. Öte yandan yeteneğe göre sınıflandırmanın yapılmadığı ülkeler de vardır, Fransa ve Kore (Kore’de de yeteneğe göre sınıflandırma konusunda adımlar atılmış, değişim başlamıştır) gibi. Bir kısım ülkelerde seçmenin hem yapıldığı hem de yapılmadığı okullar vardır, İngiltere ve Türkiye gibi. Türkiye’de düz liseler ve merkezi sınavla (SBS) girilen liseler vardır. Ancak İngiltere’de sınıflandırma yeteneğe göre tamamen değil de derse göre de yapılmaktadır. Ayrıca sınıflandırma konusundaki baskılar da artmaktadır ve öğretmenler tarafından daha çok tercih edilmektedir (Ireson ve Hallam, 2001). Yeteneğe göre sınıflandırma 15 yaş grubunda OECD ülkelerinde % 14’tür (OECD, 2006).

Diğer ülkelerde yapılan araştırmalara dikkatle yaklaşılması gerektiği unutulmamalıdır. Toplumsal sınıf farklarının belirgin olduğu, belli okullara belli sınıflara ait öğrencilerin gittiği, ırk farklılıklarının ayrımcı etkide bulunduğu, nüfus yapısının göçle etkilendiği göz önüne alındığında eşitlik ile ilgili kaygılar o ülkelerde daha da anlaşılır hale gelmektedir. Türkiye örneğinde ise sınavların yıkıcı etkileri en aza indirgenebilirse çok detaylandırmamak kaydıyla yeteneğe göre sınıflandırma yapmanın sakıncasının oldukça az olacağı kabul edilebilir.

Bütün bunların yanında mutlak anlamda homojen sınıf elde etmenin imkansız olduğu unutulmamalıdır. Sınıfta oturlan yer, öğrencinin kilosu, boyu, okula uzaklığı, sınıf büyüklüğü gibi birçok etken zaten başarıyı etkilemektedir. Dolayısıyla ne kadar homojen hale getirmeye çalışırsanız çalışın zaten grubunuz kayda değer ölçüde heterojen olacaktır. Bu anlamda belli ölçüde yeteneğe göre sınıflama yapmak eğitim kalitesine katkıda bulunacaktır ki neredeyse öğretmenlerin tamamı tarafından da büyük ölçüde desteklenen yapı homojen yapıdır.

Genel olarak özetle, başarı olarak daha alt seviyede olanların karma sınıflardan daha olumlu etkilendikleri, başarılı öğrencilerin de homojen sınıflardan olumlu etkilendikleri verilerden anlaşılmaktadır. Bu durumda bir yandan çeşitli gerekçelerle başarılı öğrencilerin avantajlarının korunması, öte yandan da düşük başarılı öğrencilerin başarılarının artırılması için bazı yerlerde uygulandığı şekliyle bir kısım dersler seviyelendirme içerirken bazıları ortak olacak şekilde düzenlemeler yapılması gerekmektedir, ya da başarılı öğrencilerin başarısız düşük öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlayacakları ekstra ortam hazırlanmalıdır.

Yaşam bir anlamda ülkeler arasında yarış gibi düşünüldüğünde kendi içimizdeki yarışın getirileri varsa, sırf eşit koşulları sağlamak için hızlı koşanların ayaklarına ip bağlayarak herkesin eşit koşmasını sağlamak tabii ki toplum ve ülke için yarar getirmeyecektir.

Üniversite düzeyinde de benzer yapılanmalar için ortam oluşturulabilir ki özgürlüğü ve bağımsızlığı yüksek olan bu kurumlarda farklı deneyimlere kapı açmak çok daha kolaydır. Öğrenci kitlesi ile ilgili sosyal kaygıların daha küçük yaşlardakilere göre daha az olduğu düşünüldüğünde homojen sınıflar daha anlamlı durmaktadır. Nitekim bazı ülkelerde öğrenciler aynı bölüme girseler bile üniversitede aldıkları derslere göre farklı yetkilere sahip diplomalar almaktadırlar

<http://www.kariyerpenceresi.com/?yazarlarimiz,12,121/homojen-sinif-mi-karma-sinif-mi.html>

Sınıfta Ölçme Değerlendirme Hataları

İster ilköğretim ister lise eğitimi olsun öğretmenlerin sınav hazırlamaları ile ilgili ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların başında bilişsel düzeyler konusundaki yetersizlikler vardır.

Öğretmenler zor soru ve üst düzey soru ayrımı yapamamakta, ikisini aynı şey sanmaktadırlar. Öğretmenlerin bilişsel düzeyleri bilmemeleri, bilişsel düzeyleri hesaba katarak sınav hazırlamaları Türkiye'de eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun en yakın kanıtı henüz açıklanmış olan PISA 2009 sonuçlarıdır. PISA 2009 sonuçlarına göre Türkiye'de fen alanında 6.düzeğe ulaşmış öğrenci bulunmamaktadır.

Bu değerlendirme sonuçları lise öğrencilerinin ÖSS fen başarıları ile paraleldir. Aynı şekilde matematik alanında da öğrencilerimizin %67,4'ü 2. seviye altında yeterlik düzeyine sahiptir (PISA 2009 Ulusal Ön Raporu, 2009). Burada üzerinde durulması gereken nokta şudur: Sorumluluk sadece okullarda verilen eğitimin yetersiz olması değildir; ölçme sistemindeki hataların da bunda büyük payı vardır.

Öğretmenler tarafından hazırlanan testlerde ciddi geçerlik, güvenilirlik sorunları vardır ve bunların öğretmenler tarafından kontrol edilmeleri imkânsızdır. Yazı karakterleri, punto, sayfa kullanımı, soru sayısı gibi görünüş geçerliliği ile ilgili ayrıntılar da öğretmenler tarafından yeteri kadar dikkate alınamamaktadır.

Elbette ölçme kendi başına yeterli değildir. Eğitimde başarının elde edilebilmesi için başarı etkenlerinin iyi bilinmesi gerekir. Bu etkenler arasında önemlilerden biri de değerlendirmedir.

Sonuçların yorumlanması şeklinde ifade edilen değerlendirme hem öğretmen hem de öğrenciler için çok değerlidir.

Okullarda mutlak değerlendirme şeklinin kullanılması da ayrı bir handikaptır. Sağlıklı bir mutlak değerlendirme için test hazırlayanın bu konuda uzman olması gerekir. Ancak öğretmenlerin bu konuda herhangi bir eğitime sahip olmadıkları açıktır. Sınavlar kesinlikle uzman kadrolar tarafından hazırlanarak öğretmenlerin kullanımına sunulmalı, öğretmenlerin soru sistematüğini bilmemelerine bağlı olarak sorunlarla karşılaşmamaları için çeşitli şekillerde kullanabilecekleri çok miktarda örnek soru olmalıdır. Nitekim birçok ülkede bu şekilde uygulamalar söz konusudur. Öte yandan öğretmenlerin soru hazırlamak görevinden kurtulmaları görevlerine daha iyi odaklanmalarına katkı sağlayabilir. (Soru hazırlamanın yararları da var)

Okulda değerlendirmenin önemli bir ögesi olan performans ödevlerinin yapılışı da sorunludur. Özellikle internet temelli ödevler sadece okul ortamında yapılacak şekilde verilmelidir. İlköğretim ilk kademe sınıflarında öğrencilerin becerilerinin yetersizliği ve performans ödev ve projelerinin ebeveynler tarafından yapılması göz önüne alındığında bu şekilde verilen ödevler için okullarda proje sınıflarının olması gerektiği daha iyi anlaşılmaktadır. Okulda proje sınıfında öğrencinin belli bir zamana yayarak yapacağı performans ödevi gerçekten öğrenciyi geliştirmeye hizmet

edecektir.

Değerlendirmenin Başarıya Katkısı

Başarının değerlendirilmesinin başarıya katkı sağladığı sayısız araştırma tarafından ifade edilmektedir. Black ve Wiliam (1998) tarafından öğrenme ve değerlendirme arasındaki ilişkiye bakan 250 araştırmanın sentezinden elde edilen bulgulara göre değerlendirmenin bilerek kullanılması öğrenci öğrenmesini artırmaktadır. Yüksek nitelikli, hedefe yönelik değerlendirme verilerinin bunları etkili bir şekilde kullanabilecek kadro tarafından kullanılması öğretim kalitesini artırabilir (Protheroe, 2001). Başarılı ve başarısız öğrenciler arasındaki uçurumu azaltmaya katkıda bulunan konulardan biri [bu] yüksek performans gösteren okulların öğrencileri teşhise yönelik değerlendirme yapmaları ve bu verileri öğrencilere yardımcı olmak için analiz: etmeleri olmuştur.

Değerlendirmede Standartlar Olmalıdır

Değerlendirmenin katkılarının yanı sıra hesaba katılması gereken bir diğer nokta da değerlendirmede standartların olması gerektiğine dair yaygınlığı artan düşüncelerdir. Sunderman, Orfield ve Kim (2006) tarafından yapılan bir araştırmada öğretmenler standartlara ihtiyaç konusunda olumlu tutum belirtmişlerdir (Aktaran Smolin ve Clayton, 2009). Başarıları kaydetmede ortak bir formata sahip olma düşüncesi yaygınlık kazanmaktadır (Paczuska ve Turner, 1997). Nitekim gittikçe daha fazla ülke standartlar oluşturmaktadır. Amerika'da 25 eyalet okul bitirme sınavları yapmaktadır. Bunlara bağlı olarak eğitimde iyileştirme ve yenilikçi eğitim politikaları hayata geçirilmeye başlanmıştır (Center on Educational Policy, 2005).

Bununla birlikte, başarısız öğrencilerin başarı sınavlarından olumsuz etkilendikleri de unutulmaması gereken bir gerçektir. Bu yüzden öğretmenler başarı değerlendirme konusunda biraz daha esnek davranmalıdırlar.

Akademik Başarı Değerlendirme Her Şey Değildir

Akademik başarıyı değerlendirmenin her şey olmadığı unutulmamalıdır. Başarı sınavları öğrencilerle ilgili birçok etkene göz ardı ettiği için nihai kararları vermek için test başarıları tek başına kullanılmamalıdır.

NELER YAPILMALI?

- Öğretmenler düzeyler konusunda eğitim almalı
- Mutlak değerlendirme uzman işidir.
- Dersler başlamadan küçük bir ön sınav olmalı

Öğrencinin Oturduğu Yer ve Başarı

Örnek vermek gerekirse, bir öğrencinin sınıfta nerede oturduğu ile başarısı arasında ilişki vardır. Derse hazır gelme ile başarı arasında ilişki vardır (Holliman & Anderson 1986; Totusek & Staton-Spicer 1982). Öğrencinin oturduğu yer ile performansı ve devamsızlık arasında güçlü ilişki vardır ve en yüksek devam ve performans ön sıralarda oturanlara aittir (Tagliacollo, Volpato ve Junior, 2010). Bütün öğrencileri en önde oturtamayacağımıza göre sadece öğrencilerin sınav başarılarına bakarak onlar hakkında kararlar almak yanıltıcı olacaktır. En azından öğretmenler başarının her şey olmadığını bilmeli, öğrencilere daha geniş bir perspektiften yaklaşmalıdırlar.

Eğitim Geçmişi Farklıdır

Her öğrencinin farklı bir eğitim geçmişi olduğu unutulmamalıdır. Çünkü her biri çok farklı okullardan, farklı öğretmenlerden etkilenmiş olarak geliyor. Mesela, bir ilköğretim okulunda birinci sınıfta birinci dönem sonunda okumayı sökmemiş 16 öğrencinin 12sinin ailesi okuma yazma bilmeyen çok dezavantajlı aile, 4 tanesi ise parçalanmış aile içinde yaşayan öğrenci idi. Bu geçmişin öğrenciyi hep takip edeceğini öğretmenler başarı değerlendirirken hesaba katmalıdırlar. Bir başka örnek ise boylamsal bir araştırma: okul öncesinde matematik öğrenmiş olan öğrencilerin bu farkları eğitimleri boyunca devam ettirdikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin önceki yıla ait kazanımlarının neler olduğu uygun bir şekilde öğrenilmezse, öğrencilere yapılacak sınavlar da öğrencilerin gerçek durumlarını göstermekten uzak olacaktır. Bu durumda herhangi bir öğretmenin sınıfta ilk yaptığı yazılı sınav kendi öğrettiklerini yeteri kadar yansıtamayacaktır. Bunun önüne geçebilmek amacıyla öğrencilerin öğrenme geçmişleri hakkında kabaca fikir sahibi olmak için dersler ilk başladığında ön bir sınav yapılmasında yarar vardır. Ancak bu şekilde öğretmenler kendi başarılarını (öğrencilerin sınav başarıları) ön sınav ile aradaki farka bakarak ortaya koyabilirler.

Değerlendirme Disiplin Aracı Olarak Kullanılmaktadır

Değerlendirme ile ilgili sorunlardan biri de değerlendirmenin okullarda ciddi bir disiplin aracı olarak kullanılmasıdır. Bunun sonucunda öğrenciler başarı notlarını olduğundan daha fazla önemli görmektedirler. Bu ise öğrenciler arasında derste öğrenmeden çok, not odaklı bir anlayış geliştirmelerine neden olmaktadır. Halbuki, öğrencilerin dersleri sevmelerinin önünde bir engel olan başarı sınavlarının her şey olmadığı anlatılmalı, sistem de buna göre şekillen-dirilmelidir. Öğretmenler de değerlendirmenin (notun) öğrenciye ceza olarak kullanılmasının aradaki olumlu bağları yok ettiğini bilmelidirler.

KAYNAKÇA:

Black, P & Wiliam, D. (1998) Assessment and dassroom learning. Assessment in Educaüon, S (1) 7-74.

Paczuska, A. & Turner, I. (1997). Recording achievement: The tension between personal development and academic

standards, *Innovations in Education and Teaching International*. 34 (2) s:76-83.

OECD, EARGED. (2010). *PISA 2009 ulusal ön raporu*,

Smolin, A., ve Clayton, J. K. (2009) *Standardized testing:how prepared are we? Journal of cases in educational leadership*. (retrieved from <http://jel.sagepub.com/content/12/4/29> at (26-01-2011))

Tagliacollo, V. A., Volpato, G. L., & Junior, A. F. (2010). *Association of studentpositioninclassroomandschoolperformance*. *Educational Research*. 1(6) pp. 198-201. Totusek, P.F., & Staton-Spicer, A.Q. (1982). *dassroom seating preference as a function of student personality*. *Journal of Experimental Educaion*. 50 (3), 159-163.

 Yazar : Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR

İyi Liseler, Kötü Liseler

İyi Liseler, Kötü Liseler

Şu sıralarda bolca tartışılan konular arasında lise türlerinin azaltılması var. Bir görüş okul türü sayısını 3e kadar düşürmek. Bu yazıda öğrencilerini seçerek alan en yaygın olan lise türleri ve genel olarak iyi liselerin özelliklerinden bahsedilecektir.

Aileler ve çocuklarının ilköğretim ve ortaöğretim sonrasında yapacakları okul seçimi öğrencinin kalan hayatını çok büyük ölçüde etkilemekte, sosyal bilimler liseleri, fen liseleri, Anadolu liseleri ve Anadolu öğretmen liseleri arasında tercih yapmakta zorlanmaktadırlar. Eğer öğrencinin puanı daha düşükse mesleki liseler arasında tercih yapma ihtiyacı duymaktadırlar. Hangi okula göndermek öğrenci için daha avantajlıdır sorusuna kesin cevap vermek gerçekten zordur. Bununla birlikte eğitim alanı çok dar liselerin öğrencilerin tercihlerini, yönelimlerini daralttığı söylenebilir.

Bir yıla bakarak tercih yapılmaz

Bir okulun başarılı olup olmadığını belirlemek için en az üç yıllık başarısının diğer okulları da hesaba katarak takip edilmesi gerekmektedir. Bir okulda hiçbir öğrencinin üniversite giriş sınavını kazanamamış olması o okul hakkında yeterli bilgi vermez. Bir kısım ailelerin çocuklarını okullara meşgul olmaları için gönderdiği bilindiğine göre bu tip okullardaki öğretmenlerin öğrencileri dört yıl boyunca eğitim süreci içinde tutmayı başarmaları da başarıdır. Girdiler hakkında yeterli bilgi sahibi olmadan çıktılar hakkında yapılan yorumlar tabii ki yanlış olacaktır. Bu yüzden okulların başarılarından bahsedebilmek için girdilerini ve çıktılarını belli bir süre izleyip okulun başarısı hakkında yorumda bulunmak gerekir.

Taban puanlar her şey değildir.

İyi lise-kötü lise nitelemesinde göz önüne alınması gereken bir diğer konu taban puanlar üzerinden yapılan yerleştirmelerdir. Taban puana göre yerleştirme kesinlikle yanlış bir yoldur. Ham puanların ortalaması hakkında sağlıklı fikir vermez. Ayrıca taban puanların bir önceki yılın öğrencilerinin tercihinden ibaret olduğu unutulmamalıdır. Büyük illerdeki okulların puanlarının yüksek olması tek başına daha nitelikli olmalarından değil, daha yoğun nüfuslu yerleşim yerlerinde olmalarından kaynaklanmaktadır.

Fiziksel imkanlar

Çok sayıda araştırmada tutarlı bir şekilde okul etkililiği ile ilişkisi olan değişken öğretmen deneyimi olmuştur. Öte yandan eğitim harcamaları ve başarı arasında tutarlı bir ilişkiye ulaşılamamıştır. Bazı araştırmalarda da okulun fiziksel imkanlarının başarıya etkisi % 2 civarında gösterilmekte, bazılarında ise % 10'a kadar çıkmaktadır. Okulun fiziksel olanaklarına bakarak tercihte bulunmanın sağlıklı olmadığı anlaşılmaktadır. Bir okulun iyi olması ile ilgili kriterleri sorgularken fiziksel imkanlardan çok, öğrenci başarısının desteklendiği, öğrenme disiplininin olduğu, öğrenci nüfusunun çok yüksek veya çok az olmadığı okulları tercih etmenin daha akla yatkın olduğu anlaşılmaktadır.

Etkili Okul Çalışmalarında İyi Liseler

Okul özellikleri ve başarı arasındaki ilişkilere bakıldığında da liderlik, okul iklimi ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin başarı ile en fazla ilişkili etkenler olduğu çıkmaktadır. Dolayısıyla bu özellikleri sağlayan okullar hangileri ise başarıya daha çok ulaşan okullar bunlar olmaktadır. Okulun türünü başarı ile birebir ilişkilendirmenin imkanı yoktur. Nitekim aynı puana sahip öğrencilerden bir kısmı fen lisesi tercih ederken bir kısmı Anadolu lisesini tercih etmiş, öğrenci başarıları arasında okul türünden kaynaklanan anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Okulların niteliğini belirleyen etkenlerin neler olduğunu anlamak için çok sayıda araştırma yapılmıştır. Lise türleri kadar önemli olmasa da herhangi bir lisenin kalitesi başka bazı etkenlerle de ilişkilidir. Öğretmen (tayin) hareketliliğinin yüksek olduğu liselerde başarıyı yakalamak zordur. Bu yüzden bu tip liselere dikkatle yaklaşmak

gerekir.

İyi liselerde öğretmenler ödev verirler ve bu ödevlerin takibini yaparlar. Bu okullarda öğretmenler çalışmaktan memnundurlar, öğretmenler birbirlerine selam verirler. Öğretmenler odasına girdiğinizde olumlu havayı hissedersiniz. İyi liselerde bir öğretmeni başka bir öğretmene sorduğunuzda olumsuz cevap almazsınız.

Etkili okullarda müdürler öğretim liderliği vasfına sahiptirler. Okul müdürünün eğitime yaklaşımı okulun niteliğinde değerli bir yere sahiptir. İyi liselerde müdür odasının kapısı kapalı değildir, müdürün bütün öğretmenlerle iletişimi vardır, odasına kapanıp uzaktan yönetmez, koridorlarda ve öğrenci ile konuşurken görülebilir.

İyi liselerde öğrenciler öğretmenleri hakkında olumsuz konuşmazlar; öğretmenler kurdukları iletişimle öğrencilerin saygısına sahiptir. Öğrenciler okullarını sever. İyi okullarda öğrenciler kendi arka planlarını belli ölçüde dışarıda bırakır, okul içinde ortak kültüre sahip olurlar.

Hangi okul türü

Sosyal bilimler liseleri Gelecek sosyal bilimlerde. Sayılarının az olması ve Türkiye’de sosyal bilimlerde iyi kimselerin azlığı bu okulların değerinin bir süre daha devam edeceğini göstermektedir. Okumayı seven öğrenciler için ideal bir okul türüdür.

Fen liseleri Bu okul türleri daha çok sayısal alanlara yönelik öğrenci yetiştirirken sosyal alanlarda zayıf öğrenciler yetiştirmektedir. Bu okul sisteminin olumsuz bir yanı çok ders çalışan fakat sosyal becerileri zayıf öğrenciler üretmesidir. Özel fen liselerinde eğitim gören öğrencilerin OKS puanları ve ÖSS puanları arasındaki ilişki devlet fen liselerine göre daha yüksek çıkmıştır.

Anadolu liseleri Alan tercihlerinde diğer okul türlerine göre daha geniş alanlardan tercih yapabilmeleri bu okul türlerindeki öğrencilerin daha özgür, kendi isteklerine uygun alanları seçebilmelerini sağlamaktadır. Bu okul türündeki iyi okulların nitelikli öğrenciler yetiştirdiği iddia edilebilir. Anadolu liselerinin sayısının çokça artması ile birlikte nitelikli sorunlar da artmaya başladı. Küçük yerleşim yerlerindeki Anadolu liseleri diğerlerine göre daha istikrarsızdır. Çok küçük yerleşim yerlerindeki Anadolu liselerinin görevini yaptığı söylenemez. Sayılarının kayda değer miktarda azaltılması yararlı olabilir. Son plana göre düz liselerin isimlerinin önüne ‘Anadolu’ kelimesi eklenecek.

Anadolu öğretmen liseleri Yapılan geniş çaplı bir araştırma öğretmen liselerinden mezun olan öğrencilerin puanlarını diğer seçici okullardan mezun olanlar kadar artırmadıklarını göstermektedir. Ek puan alan ve daha dar alandan (öğretmenlik) seçim yapacak öğrencilerin çalışmalarının negatif etkilendiği söylenebilir. Bu okul türü iyi tercihte bulunmak isteyen adaylar için önerilen bir okul türü değildir. ‘Mezun olduğunda en azından öğretmen olur’ düşüncesi alt gelir grubu aileleri bu okul türünü seçmeye itmekte, öğretmenlik mesleğine yönelik derslerin lise düzeyinde başlayıp üniversitede de tekrar etmesi öğrenci üzerinde negatif bir etkide bulunmaktadır. Zaten öğrencilerinin çok büyük kısmı farklı alanlarda tercihte bulunmaktadır. Görünüşe göre kaldırılacak olan bu liseler büyük ölçüde amacından uzaklaşmıştır.

Anadolu meslek liseleri En zayıf lise grubudur. Meslek liseleri arasında (otelcilik, ticaret v.b.) öğrencilerinin üniversiteyi en çok düşündüğü okul türü Anadolu meslek liseleridir. Bu okul türü öğrencileri ara eleman ihtiyacını gidermek amacına hizmet eden okullardır ve akademik bir gelecek beklentisinin olmaması başarıyı da düşüren bir etkiye sahiptir. Ayrıca öğrenci sayılarının çok yüksek olması bazen doğru dürüst eğitim yapılmasına bile engel olmaktadır. Eğer öğrencilerin bu okulları daha çok tercih etmeleri için planlar yapılıyorsa ciddi bir ıslah gerekmektedir. Fazladan yapılacak 2-3 milyar liralık harcama bu okulların gerçekten ihtiyaç duyulan elemanları yetiştirebilmesi için imkanları hazırlayacaktır. Şu halleri ile zayıf bir profili devam ettirmektedirler.

Yazar : Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR

Çalışkan sınıf ayrımı faydalı mı zararlı mı

Bazı ilk ve ortaöğretim okullarında öğrencilerin sınıflara başarı durumuna göre dağıtılması, çocuklarda "değersizlik duygusu" yaratıyor. Çalışkan, az çalışkan, başarılı, az başarılı diye ayrılmaları, çocukların motivasyonunu olumsuz etkiliyor.

Halil Şahin'in [haberi](#)

Psikolog Gülgün Sharafat, AA muhabirine yaptığı açıklamada, eğitim sisteminin bilginin depolanmasına değil, kullanılmasına yönelik olduğunu, bu nedenle bilginin ne ölçüde kullanılabilirdiğinin kısa süreli sınavlarla değerlendirilmesinin doğru olmayacağını söyledi.

Bu tür testlerde başarının yerine performansın ölçülebildiğini belirten Sharafat, şöyle konuştu:

"Böyle sınavların sonuçlarının kriter olarak belirlenmesi doğru olamaz. Çocukların sınıflara ders notlarına ya da o kısa süreli test sonuçlarına göre ayrılması, çocuğun kendi içinde değerler sistemine zarar veriyor. Çocuğun kendisini başkasıyla kıyaslamasına yol açıyor. Maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları dershaneye gidiyor, özel ders alıyor. Bu fırsata sahip olmayanlar ne yapmalı? Bu ayırım çocukları son derece olumsuz etkiler."

Sharafat, akademik başarının yeterli görülmesinin doğru olmadığını savunarak, şunları kaydetti:

"Çalışkan, az çalışkan, başarılı, az başarılı diye ayrılmaları, çocukların motivasyonunu olumsuz etkiliyor. Çocuğu iyi sınıfta olan anne baba mutlu olabilir başarılı olduğu için. Diğer çocukların kişisel özellikleri, ruhsal durumu nasıl düşünülüyor. Özellikle ergenlik çağında olan çocuklar için daha da riskli. Çocuğun karakteri henüz oturmamışken böyle şeylerle karşılaşması, kişilik oluşumuna pozitif yansımaya elbette. Hem anne baba, hem de çocuğun kendisi başka çocuklarla karşılaştırma içinde olmamalı. Biz ebeveynlere de çocuklarına bireysel hedefler göstermelerini, başarılarıyla kıyaslamamalarını tavsiye ediyoruz."

Bu uygulamanın eğitime katkısı olup olmadığından çok, çocuğun ruhsal yapısına nasıl yansıdığına önemsenmesi gerektiğini ifade eden Sharafat, şöyle dedi:

"İyi çocukların bir araya getirilmesi eğitimi, eğitimciyi rahatlatılabilir ama eğitimde hedeflenen bu mudur? Başarılı ve başarısız öğrencilerin ayrıştırılması yanlış bir uygulama. Toplumsal sınıflandırmanın ilkokula kadar indirgenmesidir bu. Değersizlik duygusu verir. Akademik açıdan uygun olsa bile ruhsal açıdan doğru olamaz."

-İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜR YARDIMCISI ÇAKAL

Eğitim Öğretimden Sorumlu İzmir İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Mustafa Çakal da akademik açıdan, çocuk psikolojisi ve eğitim yönetimi açısından böyle bir uygulamanın doğru olamayacağını söyledi.

Eğitimin amacının çocukları belli bir alanda başarılı kılmak olmadığını altını çizen Çakal, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Hedefimiz, çocukları Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda iyi yurttaş, iyi vatandaş, yaratıcı, özgüveni sağlam bireyler yetiştirmek. Bu amaçlar için de toplumda aynı mekanı paylaşan insanlar gibi farklı kabiliyetteki öğrenciler de

aynı sınıfta olmalı. Amacımız, matematikte, fende çok başarılı öğrenciler yetiştirmek değil. Onların başarısı iyi bir vatandaş olmaları yönünde."

Çakal, sınıfların not durumlarına göre değil, karma düzenlenmesi gerektiğini belirterek, "Çocuklarımız yarış atı olmasın derken onları yarışa sokmak doğru olamaz. Psikolojik açıdan da olumsuzluklara yol açar. Çok çalışkan ile az çalışkan ayrımı olamaz. Hepsi aynı sınıfta olmalı. Uygulamayla ilgili şikayet olduğunda ilgili okula gerekli uyarıları yapıyoruz" diye konuştu.

-VELİLER DE ŞİKAYETÇİ

İzmir Öğrenci Velileri Derneği (İZÖVDER) Başkanı Orhan Yüce ise konu ile ilgili şikayetlerin, sıkıntıların kendilerine de aktarıldığını bildirerek, şöyle dedi:

"Baştan bazı çocuklar kazanmış, bazıları kaybetmiş duruma getiriliyor. Çocukların kişiliklerinin geliştiği dönemler bunlar bilgilerini pekişmeye başladığı dönemler. Şimdiden ayırırsanız, 'sen alt sınıfsın', 'sen üst sınıfsın' dersiniz, eğitime zarar veririz. Çocuklara da velilere de zarar veriyor. Velilerden çocuğu iyi sınıfta olan şikayet etmiyor tabii ama o sınıfta olmayan çocuğun velisi durumdan memnun değil. Ayrımcılık doğru bir şey değil."

Kaynak : AA

TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNDE FARKLI BİR UYGULAMA : SEVİYE SINIFLARI

15 11 09

2000'li yılların başından beri Türk Eğitim Sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Yapılan yenilikler yukarıdan aşağıya uygulandığı için yaklaşık yedi sekiz yıl geçmiş olmasına rağmen sistem hala rayına oturmamış ve istendik düzeyde uygulanamamıştır.

Yukarıdan aşağıya uygulamalarda ilgili kurumlar konuyla ilgili kanun çıkarır ve alt birimlerden uygulama beklerler. Anidir. Alt birimler genellikle konuyla ilgili yeterince bilgi ve deneyime sahip değildir. Altyapı yetersizdir. Aşağıdan yukarıya gelişen değişim ve yenilikler ise toplum tarafından istendik hareketlerdir. Değişimi isteyen bizzat toplumun kendisidir. Belli bir süreç sonunda oluşacağı için altyapı oluşacak, ilgili kişi ve kurumlar bilgilendirilebilecektir. Daha başarılı ve kalıcıdır.

Eğitim sistemimizde son yıllarda uygulanan yapılandırmacı yaklaşım temelli yeni sistem yukarıdan aşağıya bir değişimdir. Bu nedenle ne eğitim – öğretim ortamı bu değişikliğe hazırdır ne öğretmenler ne de eğitimin olmazsa olmazı veliler.

Eğitim – öğretim ortamı hazır değildir çünkü sınıflar kalabalıktır. Yapılandırmacı yaklaşım ve bu yaklaşımın alt dalı olan çoklu zeka modeline göre ders işlenebilmesi için öngörülen sınıf mevcutlarıyla karşılaştırıldığında bugünkü sınıflarımız 40 – 60 arası mevcut ile çok kalabalıktır. Bilgisayar, internet, projeksiyon cihazı ve eğitim yazılımı ihtiyacı hat safhadadır. Öğretmenlerimiz davranışçı yaklaşımın alışkanlığı olan öğretmen merkezli eğitime uygun yetişmişlerdir. Öğrenci merkezli eğitim nedir ve nasıl uygulanır soruları pek çok öğretmenimizin zihninde cevabı olmayan sorulardır. Soruların teorik cevabı olsa bile pratikte neler yapılabileceği konusunda pek az öğretmenimiz bilgi ve tecrübe sahibidir. Yapılandırmacı yaklaşımın olmazsa olmaz ayağı veliler ise gün geçtikçe okula karşı daha da ilgisizleşmektedirler.

Yeterli altyapı, bilgi, birikim, tecrübe ve donanımına sahip olduğumuz gün yapılandırmacı yaklaşımın davranışçı ve bilişsel yaklaşıma göre eğitim – öğretimde daha verimli olacağı, yurtdışında yapılan araştırmaları göz önüne alırsak, önemli bir gerçektir.

Yapılandırmacı yaklaşım ölçme değerlendirme basamağında süreci değerlendirmeyi önerir ve süreç değerlendirmeye uygun yöntem ve teknikler sunar. Ne acıdır ki, Türk Millî Eğitim Sistemi "süreç değerlendirme" teriminden yola çıkarak ilköğretim öğrencilerimizi 6, 7 ve 8. sınıfların sonunda SBS adında bir sınava tabi tutuyor. Temel amacı eğitim olan ilköğretim basamağı, amacından tamamen saparak öğrencileri yıl boyunca sınav ağırlıklı bir maratona dahil ediyor ve sınavın sonucuna göre ortaöğretime öğrenci kabul ediyor. Bu durum velilerimizi haklı olarak! dershanelere yöneltmiştir. Bu durumun sonucunda Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve yabancı dil dersleri dışındaki dersler tüm önemini yitirmiştir. Durum o kadar vahimleşmeye başlamıştır ki millî eğitimde koltuk sahipleri Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve yabancı dil öğretmenleri dışındaki tüm personeli gözden

çıkarmış, okulun başarısını sadece SBS ortalamasına bu başarıyı da sadece Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler ve yabancı dil öğretmenlerine indirgemıştır.

Türk Milli Eğitim Sisteminde 8 yıllık kesintisiz eğitim her birey için zorunludur. Temel amacı öğretim değil eğitimidir. Fakat günümüzdeki anlayış öğretim üzerine yoğunlaşmış, eğitim kavramı unutulmuştur.

Son yıllarda kimi okullarda görülmeye başlanan 6, 7 ve 8. sınıflarda seviye sınıfı oluşturma anlayışını SBS sınavı tetiklemiştir. Ortaöğretim kurumlarına giriş sınavının sadece 8. sınıfın sonunda yapıldığı dönemlerde düşük oranlarda görülen seviye sınıfı uygulaması, sınavın üç yıla yayılması nedeniyle eğitim – öğretimin okullarda uygulama aşamasında amacından saptığını ve dersane mantığına döndüğünü açıkça göstermektedir. Peki ilköğretimde seviye sınıfı oluşturmak doğru bir uygulama mıdır?

Kabaca tanımlamak gerekirse; öğrencilerin ders notlarına ya da kısa süreli test sonuçlarına göre ayrılarak sınıflarının belirlenmesi sonucunda seviye sınıfları oluşur.

Zorunlu olan ilköğretimde uygulanan seviye sınıfları, anayasanın eşitlik ilkesine açıkça terstir. Bunun yanı sıra insan hakları, çocuk hakları gibi kavramlara da aykırıdır. İlköğretim genel müdürlüğünün 30.07.2009 tarih ve 13258 sayılı genelgesi de seviye sınıfları uygulamasını açıkça yasaklamıştır.

Modern anlayışa göre örgün eğitim hayata hazırlık değil, hayatın ta kendisidir! Seviye sınıfları ise gerçek hayatın bir kesiti kesinlikle olamaz. Toplumu oluşturan bireyler arasında zengin – fakir, çalışkan – tembel, üstün zekalı – düşük zekalı, bilinçli – bilinçsiz, titiz – vurdumduymaz, saygılı – saygısız, vs. kişiler bulunur. Seviye sınıfı oluşturulmuş bir okuldaki sınıf içerisinde bu kişiliklerin büyük çoğunluğu bulunmaz. Gerçek hayattan bir kesit olmaktan çıkan okul, bireye ayrıcalıklar tanıyarak aslında öğrenciyi bir çıkmaza sürükler. Öğrencilik hayatını tamamlayıp topluma farklı sıfatlarla dahil olan bireyler gerçeklerle yüzleşince yaşamın acımasız tokadını yüzünde hisseder ve sudan çıkmış balığa döner. Zira hayat ona ayrıcalıklar tanımayacaktır. Okul hayatın ta kendisidir, SBS'ye hazırlanmak için düzenlenmiş dersane değil!

Özellikle zorunlu olan ilköğretim okullarının görevi milli, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerlerini benimseyen, Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren yurttaşlar yetiştirmektir. Fakat seviye sınıflarında bu değerler bir kenara bırakılıp, nasıl daha az yanlışlı sınav sorusu çözülür konusu irdelenmekte, dolayısıyla öğrenciler bu değerlerden mahrum kalmaktadır. Her öğrencinin mühendis, doktor, avukat, diplomat olmasını bekleyemeyiz. Okul topluma insan yetiştiren kurumdur, toplum tarafından istenik özelliklere sahip insan; doğru insan, konuşmasını ve susmasını bilen insan, demokratik yaşamayı bilen, hoşgörüyü düstur edinen, başkalarının değerlerine ve düşüncelerine saygılı insan... Slavin'in dediği gibi : “Doğası gereği sevşye sınıfları, demokratik ve siyasal – toplumsal eşitliğin karşısında yer alır. Bu uygulama sık sık ırksal ve etnik bölünmeler ortaya çıkarmakta, korkunç ve uzun sürede sonuçlanan hatalara yol açma riski taşımakta, bir çok çocuğu düşük nitelikli bir öğretim ve düşük nitelikli bir geleceğe mahkum etmektedir.” (Slavin, 1995, s.221)

Bloom'un tam öğrenme modeline göre her öğrenci öğrenebilir! Her öğrencinin öğrenebilmesinin ön şartı ise motivasyondur. Düşük seviye sınıfındaki öğrenciler “nasıl olsa ben kazanamayacağım, başaramayacağım” düşüncesiyle hareket ettikleri için motive edilmeleri güçleşir. Önemsendiğini hisseden öğrenci başarılı olacağına göre düşük seviye sınıflarında başarıya ulaşmak güçleşir, hatta imkansızlaşır.

Çoklu zeka kuramının fikir babası Gardner'a göre her insanın bir konuda üstün yanı vardır. Seviye sınıfları ise öğrencinin sayısal ve sözel zekalarına göre belirlenmektedir. Perki diğer zeka türleri? Diğer üstünlükler? Sayısal ve sözel zekalarına göre bireyleri diğerlerinden biraz daha zayıflar diye görmezden gelerseniz, önemsemezseniz onlar sizi hiç önemsemez. Böyle bir ortamda ise eğitim gerçekleştirilemez.

Yapılandırmacı yaklaşımın önemli bir basamağı da kubaşık (işbirlikçi) eğitimidir. Kubaşık eğitimde öğrencilerin gruplar halinde çalışması sağlanır. Karma çalışma grupları oluşturulması esastır. Oluşturulan bir çalışma grubunda kız ve erkek sayıları mümkün olduğu kadar eşit olmalıdır. Bunun yanında farklı başarı düzeyinden, farklı ekonomik durumdan, farklı ilgileri olan, vs. öğrenciler aynı çalışma grubunda olmalıdır. Bu sayede oluşan grup toplumun küçük bir kesiti olur ve öğrenciler için faydası üst düzeye çıkar. Kubaşık eğitime göre grup içi heterojen, gruplar arası homojen bir yapı oluşturulmalıdır. Aynı şekilde sınıf içi heterojen, sınıflar arası homojen dağılım sağlanmalıdır. Seviye sınıfı uygulaması olan bir eğitim kurumunda kubaşık eğitim modelini başarılı bir şekilde uygulamak imkansızdır.

Yapılan bir araştırmaya göre seviye sınıfları ile karma sınıflar arasında anlamlı bir fark yoktur. Üst grupta %5 artış, alt grupta ise %5 düşüş görülmüştür. Peki seviye sınıfı oluşturmanın amacı her grupta başarıyı artırmak değil miydi! İlköğretim II. kademedeki ergenlik yıllarının daha başında olan çocuklarda kendini ispatlama eğilimi vardır. Alt seviye grubundaki öğrenciler hiçbir zaman kendilerini akademik başarı ile ispatlama yoluna gitmezler. Bu durumda, farklı alanlarda kendini ispatlama yoluna giden öğrenciler nedeniyle eğitim ortamında olumsuzluklar görülebilir.

Çeteleşmeler, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı saygısızlık, okula karşı sevgisizlik ve ilgisizlik, erken yaşta sigara vb alışkanlıklar bu olumsuzluklardan bazılarıdır. Kimi alt seviye grubu öğrencileri aşağılık duygusuna kapılacağı için hayatının pek çok evresinde, belki de tamamında topluma uyum sorunu yaşayacaktır. Üst seviye grubu öğrencileri de aynı şekilde okulun kendilerine tanıdığı ayrıcalığı toplumun tanımadığını görünce uyum problemi yaşayacaktır. Her iki

gruptaki öğrenciler de diğer grupla etkileşemediği için asosyal, bencil ve vasfı olsa dahi liderlik yönünün kullanamayan bireyler olarak topluma karışacaktır.

Üst seviye grubundaki öğrenciler “biz çalışkanız, okulda biz ne dersek o olur, öğretmenler sözümüzden çıkmaz” gibi düşüncelerle hareket eder. Bu da öğrencilerde şımarıklık, ukalalık gibi tavırların oluşmasına sebep olur. Üst seviye grubundaki öğrenciler genellikle gururlu, kibirli ve üstün benlik duygusuna sahip bireylerdir.

Alt seviye grubundaki öğrencilere daha çok ilgi gösterilmesi gerekirken;

- Öğretmenler bütün gruplarda aynı plan doğrultusunda eğitim – öğretim faaliyetlerini devam ettirmektedir.
- Bütün gruplara her dönemin sonunda soruları aynı olan ortak sınavlar yapılmaktadır. Bu da doğal olarak düşük seviye grubundaki öğrencilerin düşük not almasına sebep olmaktadır. Doğru olan her gruba kendi seviyesine uygun sorular hazırlamaktır. Daha doğru olan seviye grubu oluşturmamak ve yapılacak sınavların sonucunda tam çan eğrisini yakalamaktır. Seviye gruplarına yapılan sınavların sonucunda hiçbir zaman istendik çan eğrisine ulaşılmaz. Bu da sınavın geçerliğini düşürür
- Alt sınıflardaki rehber öğretmene, sınıf öğretmenine ve ders öğretmenlerine diğerlerine oranla daha fazla yük binmektedir.
- Kurumlarda bazı öğretmenler sadece üst seviye grubu sınıflarda derse girmektedir. Bu da öğretmenler arasında ayrımcılığa ve huzursuzluğa sebep olmaktadır.
- Sene sonunda kurulan şube öğretmenler kuruluna gelen öğrenciler hep alt seviye grubundan olan öğrencilerdir. Bu da onlara gösterilmesi gereken ilginin gösterilmediğini ve alt gruplardaki öğrencilerin kaybedildiğini gösterir.

Kimilerine göre nazi sınıfı olarak da tabir edilen seviye sınıflarının yasal, etik, ahlaki, insani, bilimsel yönlerden olumlu yanı bulunmamaktadır ve dayanağı da yoktur. Eğitimde ürün ve dönüt anında değil de uzun bir süreç sonunda alınır. Seviye sınıfı uygulamasıyla sürdürülen eğitim – öğretimin olumsuz sonuçlarını önümüzdeki yıllarda göreceğimizi üzülenek belirtiyor ve bir şekilde kılıfına uydurularak pek çok okulda uygulanan seviye sınıfları anlayışının ve dershanecilik mantığının derhal durdurulmasını temenni ediyorum.

<http://unknownrealmman.wordpress.com/2009/11/15/turk-milli-egitiminde-farkli-bir-uygulama-seviye-siniflari/>

Seviye Sınıflarına Bir Bakış Açısı

7 sene önce ekleyen Özkan Emiroğlu 0

Özel öğretim kurumlarını (özel dersaneler) az çok hepimiz (eğitim çalışanları) biliriz. Tek amaçları öğrencileri üniversite sınavına ya da diğer sınavlara hazırlamaktır. Doğal olarak işe koşulan homojen sınıflar (düzey/seviye sınıfları) uygulaması, giderek okullarda da yaygınlaşmaya başlamıştır. Yani işin asıl kısmı okullarda dersaneleşmeye başlamıştır. Böylece okullar sürekli bir yarış ortamının egemen olduğu, akademik başarı açısından bireysel farklılıkların önemli ölçüde önemsendiği ve bu farklılıkların giderek artırıldığı kuruluşlara dönüştürme eğilimindedir. Oysa toplumsal bir kuruluş olarak okulların, yarışmanın değil iş birliğinin egemen olduğu, bireysel farklılıkların göz önüne alındığı ama bu farklılıklara göre öğrencilere ayrımların oluşturulmadığı, toplumda var olan toplumsal farklılıkların olası derecede azaltılmaya çalışıldığı, her öğrenciye eşit eğitim olanaklarının sunulduğu yerler olması gerekir.

Özel eğitim gerektiren çocukların, toplumsal gelişimleri açısından normal okullarda akranlarıyla (kaynaştırma eğitimi ve okullar bünyesindeki özel eğitim sınıfları) eğitim-öğretim olanaklarından faydalanmaları gerekmektedir. OKULLAR, ÖĞRENCİLERİ AYIRAN DEĞİL, TÜM FARKLILIKLARINA KARŞIN BİRLEŞTİREN KURULUŞLAR OLMALIDIRLAR.

Boswell diyor ki; ?İnsanlar arasında zihinsel güçler bakımından doğuştan gelen bazı farkların bulunduğunu inkar edemem ama bunlar, eğitimin ürünü olarak sonradan meydana getirilmekte olanların yanında hemen hemen bir hiçtir?.

Yapılan bunca araştırma ve bulguların ortaya koyduklarını hiçe sayarak davranmak, tutum geliştirmek, ve bu uygulamalarla karşılaşılıyor olmak, biz eğitim çalışanları açısından son derece büyük bir hayal kırıklığı yaratmaktadır. Kaldı ki; seviye sınıfı uygulamalarının, eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin ihlalini ortaya çıkardığı da tartışma götürmeyecektir.

BÜTÜN İNSANLARIN DEĞERLİ OLDUĞU BİR EĞİTİM ALANI YARATABİLMEK DİLEKLERİMLE!

Mustafa KARA

Psikolojik Danışman

<http://www.aktuelegitim.com/seviye-siniflarina-bir-bakis-acisi.html>

Liselere Başarı Gruplandırması

Ortaöğretime geçiş sistemi yıllardır tartışılan ve önümüzdeki yıllarda da tartışılacak konuların başında geliyor.

Bilindiği gibi, sonuncusu yapılan SBS sınavına MEB verilerine göre, 1 milyon 112 bin 604 öğrenci katıldı. Bu sınav sonuçlarına göre, yaklaşık 550 bin öğrenci, sınavla öğrenci alan Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi ve Meslek Liselerine yerleşti. SBS puanıyla herhangi bir ortaöğretim okuluna yerleşemeyen 574 bin civarında öğrenci ise diploma notlarına göre meslek ve imam-hatip liselerine yerleştirildiler. Bu durumda, yaklaşık 1 200 bin öğrenci, ya SBS puanıyla ya da ortaokul diploma notuyla çeşitli ortaöğretim okullarına yerleştirilmiş oldular. SBS puanıyla tercih yapıp herhangi bir ortaöğretim okuluna yerleşen öğrenciler, ikamet ettikleri yerleşim yerinin dışında ya da uzağında bir okula yerleştirildikleri gibi, diploma notuna göre yerleştirilen öğrenciler de, ikamet ettikleri yerleşim yerinin dışında bir ortaöğretim okuluna yerleştirildiler. Bu durumda, bünyesinde tek ortaöğretim okulu bulunacak kadar küçük yerleşim yerlerini hariç tutacak olursak; hemen hemen 8.sınıfı bitiren bütün öğrenciler, Bakanlık ve il milli eğitim müdürlükleri tarafından, merkezi yerleştirme yöntemiyle, herhangi bir ortaöğretim okuluna yerleştirilmiş oldular.

Bu durumun sonucu olarak liseler, genellikle bir okuldaki sınıflar arasında yapılan ve doğruluğu-yanlışlığı tartışma konusu olan başarı gruplandırmasının benzeri bir gruplandırmayla, kendi aralarında başarı seviyelerine göre gruplandırılmış oldu.

Yapılan araştırmalarda, başarı gruplandırması sonucu oluşan homojen sınıflar, üstün yetenekli ve başarılı öğrencilerin lehine, vasat ve vasatın altı öğrencilerin aleyhine işleyen bir sistemdir. Bahar'a göre; (Bahar, 2011) Sınıfların homojen olmasını sağlayan baskılar arasında uluslararası öğrenci performansı değerlendirmelerinin önemli bir yeri vardır. Uzun dönemi inceleyen araştırmalar sınıflamanın kalıcı öğretimsel faydaları olduğunu göstermektedir. Üstün yetenekli öğrenciler akademik çıktılar açısından homojen gruplamaya daha pozitif bakmışlardır. Liselerde seviyelendirme ve ders alma (seçimi) akademik başarının en güçlü yordayıcılarıdır. Bunların yanında branşlara göre de ayrı ayrı değerlendirme yapmak söz konusudur. Özellikle matematik alanı ile ilgili yapılan araştırmalar diğerlerine göre daha çok gözükmektedir. Genel olarak da homojen yapıyı öne çıkarmaktadır.

Bahar, Karma sınıfları destekleyenlerin daha etkili olduğundan değil, daha eşitlikçi olduğu için karma sınıfları desteklediklerini ifade etmektedir. İlkokul seviyesinde yeteneğe göre sınıflandırmanın özellikle zayıf öğrencilerde sosyal ve psikolojik zararları üzerinde durulduğu için hemen hemen hiçbir yerde uygulanmamaktadır. Karma sınıfın olumlu fakat istatistiksel olarak anlamsız bir olumlu etkisi vardır. Karma grup alt seviyeler için olumlu etkilere sahipken, yüksek yetenekli öğrenciler için küçük, hatta olumsuz etkileri olmuştur. Bir araştırmada karma gruplarda ortalama ve daha az başarılı olanların başarıları, aynı yetenek grubundaki öğrencilere göre önemli derecede yüksek çıkmıştır. Yüksek yeteneğe sahip öğrenciler yaklaşık olarak aynı başarı göstermişlerdir. Homojen sınıflarla ilgili kaygılar arasında öğrenciler arasında sosyal sınıflara göre farklılıkların oluşması, bunun da zaman içinde sınıflar ayrımı gibi bir sonuç vermesi vardır.

Bir okuldaki sınıflar arasındaki başarı gruplandırmasının benzerini, ülkedeki tüm ortaöğretim sistemine uygulayan MEB, bu düzenlemeleri yaparken acaba uzun vadeli düşünmüş müdür, sorusu ister istemez akılları meşgul ediyor.

Çünkü eğitimde başarıyı yakalamış ülkelerle, ekonomik anlamda kalkınmış ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde; bu ülkelerin ortaöğretime geçiş sistemlerinin ortak özelliğinin, tüm öğrencilerin % 1-2'sini kapsayacak şekilde bir seçme sınavından geçirerek seçen, diğer % 98'lik öğrenci dilimini ise çeşitli yönlendirme yöntemleri ile karma (başarıya göre sınıflandırılmayan) bir şekilde oluşturulan ortaöğretim kurumlarına yönlendiren bir sistem olduğu görülecektir.

2012-2013 öğretim yılı sonunda, gerek SBS sınavıyla, gerekse diploma notuna göre başarı gruplandırmasına göre gruplandırılan liseler, zaten sorun yumağı haline gelmiş eğitim sistemimizin en büyük problemi haline gelecektir. Başarı gruplandırmasına göre orta ve alt gruptaki liselerde görev yapan idareciler ve öğretmenler ile bu liselerde öğrenim gören öğrenciler, hem öğretim, hem disiplin, hem de dışlanmışlık gibi önemli sorunlarla yüz yüze kalacaklardır.

2013-2014 öğretim yılında bu sistem uygulanmakta ve geri dönülmesi olanaklı görülmemektedir. Ancak bir sonraki öğretim yılında, hem ekonomik anlamda velilere yük getiren, hem de öğretimsel açıdan çeşitli sakıncaları barındıran bu sistemden derhal vazgeçilmeli, ortaokulu bitiren bütün öğrencilerin en fazla % 2-3'ünü seçme sınavıyla seçen, diğer öğrencileri ise çeşitli yöntemlerle yeteneklerine ve ilgilerine göre yönlendiren bir geçiş sistemi hayata geçirilmelidir.

*Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAHAR Fatih Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Öğretim Üyesi

<http://www.kariyerpenceresi.com/?yazarlarimiz,12,121/homojen-sinif-mi-karma-sinif-mi.html>

<http://www.haber3.com//liselere-basari-gruplandirmasi-107836y.htm#ixzz3JPwuF8sg>

SEVİYE GRUPLARI VE OKULDA ÖĞRENME SÜRECİ

▶▶Giriş

▶▶Seviye Grupları

▶▶Seviye Gruplarına Alternatif Yaklaşımlar

▶▶Giriş

Her toplumda planlı eğitim okulun görevidir. Bütün dünyada gençlerin eğitiminin büyük bir kısmını okullar üstlenmiştir. Okul, öğretmenlerle öğretim araçlarından yararlanarak sayıları 20-70 arasında değişen öğrenci gruplarını öğretmek üzere örgütlenmişlerdir. Okullardaki öğretimin büyük bir kısmı planlı etkinliklerden oluşmaktadır; nitekim, belli bir okul döneminde ya da yılında gerçekleştirilen öğrenmeler, daha sonraki bir dönem ya da yılda gerçekleştirilecek olanların ön şartlarını yani temelini oluşturan öğrenmelerdir.

Bu öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciler, nelerin ve nasıl öğrenileceğinin öğrencilerin yaş ya da sınıf düzeylerine uygun olması gerektiği görüşüyle belli yaş ya da sınıf düzeylerine ayrılmaktadır.

Her öğretim düzeyinde, hem öğrencinin mevcut öğrenme düzeyini hem de ona verilecek olan eğitim fırsatlarını belirleme amacıyla bazı hedeflerle tutarlı öğrenme göstergelerinden yararlanılmaktadır. Öğrenimin çeşitli evrelerinde elde edilen bu hedeflerle tutarlı öğrenme göstergeleri, bireyler arasında gittikçe daha da artan farklar bulunduğunu göstermektedir. Daha ileri öğrenme fırsatları ellerinden alınan, belli öğrenme yaşantıları takımını tekrara zorlanan ve daha ileri öğrenme fırsatları ile donatılan tüm öğrencilerin kendileriyle ilgili olan bu kararlara lâıyk oldukları kabul edilmektedir. Öğrenme bakımından bireysel ayrılıkların açıklanmasında ve farklı kişilere okul ve toplumca tanınan farklı ileri öğrenim olanaklarının savunulmasında öğrenciler arasındaki bu tür ayrılıklardan yararlanılmaktadır.

Öğrenmede gözlenen bireysel ayrılıkların, yordanabilen, açıklanabilen ve birçok yollarla değiştirilebilen bir olgu olduğu kabul edilmektedir. Öğrencilerde gözlenen bireysel ayrılıklar ise anlaşılması daha da güç olan bir konudur. Bu konudaki görüşler, nedenleri öğrencilerin kişiliklerinde aramakla işi bulandırmakta ve araştırmacıların birey ile onun eğitimsel ve toplumsal çevresi arasındaki etkileşimi incelemesini, bu etkileşimi odaklayarak doğrudan bireyin eğitim problemleriyle uğraşmasını zorlaştırmaktadır.

Okulda öğrenme bakımından bireyler arasında büyük ayrılıklar bulunduğu, bütün araştırmalarda savunulmaktadır. Eğitimdeki başarı ile ilgili olarak birçok ülkeyi kapsayan bazı geniş kapsamlı araştırmalar da okul başarısı bakımından

çok büyük bireysel, gruplar arası ve uluslararası farklar bulunduğunu ortaya koymuştur. İlköğretimin üçüncü sınıfında kendini göstermeye başlayan bu farkların sonraki yıllarda daha da artmaya başladığını gösteren önemli kanıtlar bulunmaktadır.

Öğrenciler arasında okul öğrenmeleri bakımından farklar bulunduğu ve bunların kalıcı farklar olduğunu gösteren kanıtlara rağmen, Bloom öğrenciler arasındaki bu farklardan doğan değişkenliğin büyük bir kısmının, ev ve okul çevresi koşullarına bağlanabileceğine inanmaktadır. Okul öğrenmelerinde görülen bireysel ayrılıkların büyük bir kısmı doğuştan ve tam yani değişmez bir biçimde belirlenmemekte olup, bunlara, sonradan ve insan ürünü olarak meydana getirilmiş farklar olarak bakılabilir. Farkların bir kısmı, aile ve okulda ve bu kurumlardaki uygulamaların bir ürünü olarak meydana gelmektedir. İster öğrenme çabası etkili isterse etkisiz olsun, her iki halde de öğrenci üzerinde bir değerlendirme yapılmakta; öğretimin etkili olup olmadığı ya da öğrencinin ilgili ön öğrenmelerle hazırlanmış bulunup bulunmadığı ancak çok nadir olarak söz konusu olmaktadır. Öğrencinin diğer öğrencilerden daha iyi ya da kötü öğrenebildiğine yani onun kendi sınıfındaki ya da yaşındaki diğer öğrencilerden farklı olduğuna inandırılmasında anne-baba, öğretmen ve okulun bu tür yargılarının etkisi büyük olmaktadır. Öğrenci ile onun saydığı kişiler böyle bir inançta birleşince, onların birbirine karşı davranışları da bu inançla uyumlu bir biçim almaktadır. Öğrenme bakımından bireysel ayrılıklar olacağını bekleyen öğrenci, anne-baba ve öğretmenler, bu ayrılıkları büyütücü ve derinleştirici bir ortam hazırlayarak böyle bir sonuca katkıda bulunmaktadır.

Okul öğrenmelerinde bireysel ayrılıklara yol açan en önemli nedenlerden biri öğretimde, gruba yani toplu öğrenmenin can alıcı bir yer ve önem kazanmasıdır. 20-70 arasında öğrenciden oluşan bir gruba yöneltilen tek tip öğretimin bu öğrencilerden bazıları için etkili olurken diğerleri için etkisiz kalması doğaldır. Bu yönüyle okul öğretimi zamanla daha da artacak olan hatalarla yüklü bir öğretim olma durumundadır. Okul düzeyinde hem öğretim hem de öğrenme aksaklıklarını belirleyerek düzelterek yollar bulunmadıkça, bu düzen, büyük bir olasılıkla zamanla daha da büyüyen bireysel ayrılıklar yaratmaya devam edecektir.

Böylesine "**hata yüklü**" bir düzenin karşıtı, "**hatasız**" bir öğretim ve öğrenme düzenidir. "**Dahi**" derecesinde usta bir özel öğretici ile onun rehberliğinde öğrenen tek öğrenci arasındaki iletişimin en yüksek ve yoğun bir ideale ulaşması hali "**hatasız**" bir öğrenme- öğretim yaklaşımını örnekler; çünkü bu anda, hem öğretim hem de öğrenmedeki "**hata**"ların en aza inmiş olması beklenir. Burada dile getirilen "**bir öğrenci, bir öğretici**" durumundaki "**en az hata**" düzeyine grup öğretiminde de yaklaşmanın, öğretim ve öğrenmeyi bu derecede hatalardan arındırmanın gerçekten de mümkün olup olmadığı bir tarafa "**hata**"ların maksatlı ve planlı bir şekilde belirlenerek düzeltilmesiyle mümkün olması beklenir.

İşte bu "**hata**"lardan birisi **seviye (düzey) grupları**dır. Uygulamada seviye gruplarının bazı olumlu yanları yok değildir ancak olumlu yanlarının yanında olumsuz yönlerinin daha çok olduğu görülmektedir. Bu yazımızda düzey kümelerinin tanımını, olumlu yönlerini, olumsuz yönlerini ve alternatif yaklaşımları irdedeceğiz.

►►Seviye Grupları (Düzey Kümeleri)

Tanımı:

Öğrencileri, akademik başarı ve diğer yetenekleri açısından homojen kümelerde toplayarak, öğrenme-öğretim etkinliklerini bu kümelere göre düzenleme uygulamasıdır.

Değişik düzey kümeleri uygulaması mevcuttur. Bunlardan bazıları:

A) Dersliklere göre düzey kümesi: Akademik başarı, zekâ bölümü, öğretmen kararları bunlardan biri ya da bileşimine göre, öğrencilerin kendi düzeylerine uygun dersliklerde eğitim görmeleri esasına dayanan bir uygulamadır. Öğrenciler günlük öğretim zamanının tümünü, benzeşik nitelikteki öğrencilerin oluşturduğu dersliklerde geçirirler.

B) Derslik içinde düzey kümesi: Öğrencilerin belirli etkinlikler ya da amaçlar doğrultusunda, derslik içinde düzeylerine göre alt kümelere ayrılması uygulamasıdır. Bu uygulamada, derslere göre öğrencilerin başarı düzeyleri göz önüne alınmakta; örneğin matematik dersinde alt düzey kümesinde olan bir öğrenci, Türkçe dersinde üst düzey kümesinde yer alabilmektedir. Bu uygulama ilköğretim Programının "seviye gruplarıyla çalışmalar" başlığı altında da yer almaktadır. Bu çalışmaya Türkçe ve matematik gibi ifade ve beceri derslerinde yer verilmesi önerilmektedir.

C) Derslere göre düzey kümesi: Öğrenciler günün bir bölümünü ya da tamamını karma dersliklerde geçirirler. Bir ya da daha fazla konu alanında akademik başarı düzeylerine göre kümelendirilirler. Bu uygulamada düzeylere göre ayrılmış derslikler oluşturulur ve öğrenciler kendi düzeylerine uygun dersliklerde eğitim görürler. Derslik içinde düzey kümelerinde olduğu gibi bu uygulamada da öğrenciler, başarı düzeylerine göre bir derslikte alt düzey kümesinde yer alırken, diğer bir derslikte üst düzey kümesinde eğitim görebilir.

D) Okullara göre düzey kümesi: Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre farklı okullara alındıkları, yalnızca belli akademik düzeydeki öğrencilerin bir arada öğrenim gördükleri düzey kümesi uygulamasıdır. Anadolu Lisesi, Fen Lisesi gibi.

E) Joplin Plân: Derlere göre düzey kümesinin, okuma dersi için oluşturulmuş özel bir biçimidir. Dört, beş ve altıncı sınıf öğrencileri, okuma dersi saatlerinde kendi düzeylerine uygun okuma dersliklerinde eğitim görürler ve sonra kendi dersliklerine geri dönerler. Bu uygulamada, farklı sınıflarda olan öğrenciler, akademik başarı düzeylerine göre aynı derslikte eğitim görebilirler. (Okuma dersinde aynı düzeyde olan 4. sınıf öğrencisiyle 6. sınıf öğrencisi bir arada olabilir)

F) Üstün yetenekliler için özel derslikler:Üstün yetenekli öğrenciler, diğer öğrenciler karma dersliklerde eğitim görürken, öğretim gününün tümünü ya da bir bölümünü özel dersliklerde geçirirler.

G) Düşük yetenekliler için özel derslikler:Öğrenme sorunu olan öğrencilerin, öğretim gününün tümünü ya da bir bölümünü, özel ya da öğrenme eksikliklerini tamamlayıcı dersliklerde geçirmesi esasına dayalı bir düzey kümesi uygulamasıdır.

H) Kümeyle ilerlemeye dayalı tam öğrenme: Her dersten sonra uygulanan biçimlendirme-yetiştirmeye yönelik bir testten alınan puanlara göre "uzmanlar" ya da "uzman olmayanlar" kümelerine ayırma esasına dayalı derslik içinde düzey kümesi uygulamasının esnek bir biçimidir. "Uzmanlar" kümesi zenginleştirilmiş etkinliklerde bulunurken, "uzman olmayanlar" kümesine eksiklikleri giderici öğretim yapılır.

Düzyer Kümelerinin Oluşturulma Nedenleri:

- 1-Benzeşik kümelerde öğretim daha kolaydır,
- 2-Her birey kendiliğinden her şeyi öğrenemeyeceği için gruplama kaçınılmazdır.
- 3- Öğrencilerin kalıtsal farklılıkları bulunduğundan; ilgi,tutum ve yetenekleri aynı olmadığından; sosyoekonomik statüleri farklı olduğundan düzey kümeleri gereklidir.

Ayrıca:

1-Öğrenciler kendileriyle benzeşik özellikler taşıyan diğer öğrencilerle birlikte eğitim görürlerse, tüm öğrencilerin akademik gereksinimleri daha iyi karşılanabilecektir. Üst başarı düzeyindeki öğrenciler daha hızlı ilerleyebilecek, alt başarı düzeyindeki öğrencilere ise daha çok yardım edilebilecektir.

2-Günlük okul ilişkileri içinde, düşük yetenekli öğrencilerin, kendilerinden daha yetenekli arkadaşlarıyla yarışmaları, onların akademik anlamda daha çok zarar görmelerine neden olacaktır. Ayrıca bu çocuklar duygusal olarak da olumsuz etkileneceklerdir.

3-Seviye grupları, konuların öğretimini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Öğretmenler, benzer özellikler taşıyan öğrencilere uygun ders programları düzenleyebilecek; dolayısıyla öğrencilerin kendi kapasiteleri doğrultusunda gelişmeleri sağlanacaktır. Düzey kümeleri uygulamasıyla öğretmenler çok daha etkili hizmet verebilecektir.

4-Düzey kümeleri (seviye grupları), öğretmenlere derslik yönetimi, yöneticilere ise okul yönetimi açısından birçok kolaylıklar sağlayabilecektir. Düzeylere göre uygun araç-gereçlerin sağlanması, düzey kümelerine uygun öğretmenlerin görevlendirilmesi, rehberlik hizmetlerinin daha etkili olarak sürdürülmesi gibi kolaylıklar okul yönetimini büyük ölçüde rahatlatılabilecektir.

Düzyer Kümelerinin Sakıncaları:

Seviye grupları oluşturulurken genelde ölçüt olarak öğrencinin bir önceki yıldaki akademik başarı ölçümleri, zeka bölümü puanları ya da öğretmenin öğrencinin yeteneklerine ve motivasyonlarına ilişkin yargıları kullanılmaktadır. Bu ölçütler dışında sosyoekonomik düzeyin, etnik kökenle ilgili algılamının, öğrencinin bir önceki dönemde yerleştirildiği düzey kümesinin, politik kararların önemli ölçüde etkisi olduğu görülmektedir. Bu nedenlerle seviye grupları oluşturma ölçütlerinin sağlamlığı tartışma konusudur.

Yapılan araştırmalarda matematik, fen bilgisi, okuma derslerinde uygulanan düzey kümeleri ile karma kümelerin arasında anlamlı farkların olmadığı belirlenmiştir. Yine yapılan araştırmalarda "Dersliklere göre düzen kümesi" uygulamasının akademik başarı üzerindeki etki ölçüsü sifıra yakın bulunmuştur. Yapılan bütün araştırmalarda ise, farklı düzeydeki öğrenciler, akademik başarıları açısından karşılaştırıldığında, düzey kümelerinin üst düzeydeki öğrenciler için olumlu, alt düzeydeki öğrenciler için olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Brewer, Rees ve Argys tarafından yapılan bir çalışmada, düzey kümeleri ile karma kümeler karşılaştırıldığında, karma kümelerdeki öğrencilere göre alt düzey kümelerindeki öğrencilerin akademik başarılarında 0/0 5'lik bir azalma; üst düzey kümelerindeki öğrencilerde 0/0 5'lik bir yükselme; orta düzey kümelerindeki öğrencilerde ise 0/0 2'den daha az bir yükselme olduğu gözlenmiştir. Araştırmacılar, "alt düzey kümesindeki öğrencilerin karma dersliklere yerleştirilmesi durumunda, üst düzey kümesindeki öğrenciler kadar akademik başarılarını artıracaklarını" ileri sürmektedirler.

"Düzey kümeleri, doğası gereği demokratik ve siyasal-toplumsal eşitliğin karşısında yer alır. Bu uygulama, sık sık ırksal ve etnik bölünmeler yaratmakta, korkunç ve uzun sürede sonuçlanan yanılgılara yol açma riski taşımakta, birçok çocuğu düşük nitelikli bir öğretim ve düşük nitelikli bir geleceğe mahkum etmektedir."

Yapılan bir araştırmaya göre, düzeyleri yaklaşık aynı olmakla birlikte, alt sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin ancak 0/0 52'sinin üst düzey kümesine yerleştirildiği; buna karşın, üst sosyoekonomik düzeydeki öğrencilerin 0/0 80'inin üst düzey kümelerinde yer aldığı belirlenmiştir.

Yine yapılan çalışmalar, bir öğrencinin bir düzey kümesine yerleştirilmesi durumunda, o öğrencinin başka bir düzey kümesine geçme olasılığının çok düşük olduğunu göstermektedir.

Düzyer kümelerine yerleştirme sürecinde oluşan eşitsizlikler, öğrencilerin ileriki yaşamlarını, seçecekleri meslekleri, toplumsal statülerini, beklentilerini, öğrenme fırsatlarını, okulda sunulan olanaklardan yararlanma düzeylerini büyük ölçüde etkilemektedir.

Araştırma bulgularından birisi de öğretmen tutum ve davranışlarının, düzey kümesine göre biçimlenmesidir. Alt düzey kümelerinde görevli öğretmenlerin daha çok disiplin sorunlarıyla uğraşmaları; üst düzey kümelerindeki öğretmenlerin, öğrencileri güdüleyecek ortamları hazırlamaları, onlara karşı hoşgörölü, anlayışlı davranmaları; öğretmenlerin üst düzey kümelerindeki derslere daha isteyerek girmeleri gibi tutum ve davranışlar, bu konuda eşitsizliğe yol açmaktadır.

Özetle, araştırma bulgularının da gösterdiği gibi, düzey kümeleri öğrenciler arasında "**eğitimde fırsat eşitliği**" açısından birçok farklılık oluşturmaktadır. Bu durum ise "demokrasinin temel ilkelerinden birisi olan "herkes yasalar önünde eşittir" temel ilkesini zedelemektedir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1982 Anayasası, Milli Eğitimin Temel İlkeleri göz önüne alındığında düzey kümelerinin "**yasalar önünde eşitlik**" ve "**eğitimde fırsat eşitliği**" ilkelerine aykırı olduğu görülecektir.

Sonuç olarak, araştırmaların da gösterdiği gibi, düzey kümeleri(seviye grupları) birçok öğrenci için akademik sorunlar yaratmakta, ırksal-etnik köken ve sosyoekonomik statüler açısından öğrencilerin ayrımlaştırılmasına neden olabilmektedir. Özel eğitime muhtaç çocukların da özellikle toplumsal gelişmeleri açısından normal okullarda akranlarıyla birlikte öğretim görmesi eğiliminin tartışıldığı günümüzde, okullardan, öğrencileri ayıran değil, tüm farklılıklarına karşın birleştiren kuruluşlar olması beklenmektedir.

Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi ve buna bağlı olarak da sağlıklı bir demokrasi eğitimi için, düzey kümelerine alternatif yaklaşımlar bulunması, geliştirilmesi gerekmektedir.

►►Seviye Gruplarına Alternatif Yaklaşımlar

Düzyer kümesi uygulamasına yöneltilen eleştiriler, bu uygulamaya alternatif yaklaşımları da gündeme getirmiştir. Düzyer kümelerine en etkili alternatif yaklaşımlarının "Kubaşık Öğrenme" ve "Tam Öğrenme" stratejileri olduğu söylenebilir.

Tam Öğrenme ve Kubaşık Öğrenme stratejileri sitemizin "**Öğretmenlere Özel**" sayfasında bulunduğu için burada ayrıca açıklanmamıştır. Ancak Bloom'un da belirttiği gibi "**işin başlangıcından beri olumlu öğrenme koşulları sağlanmış ise, dünyadaki herhangi belli bir kişinin öğrenebildiği her şeyi hemen hemen herkes öğrenebilir**" görüşü hiçbir zaman akıldan çıkarılmamalıdır.

<http://ggurses2.tripod.com/ogretmenler1/ogr14.htm#>